

HISTORISK GENNEMGANG AF KIRKELIGT ARBEJDE BLANDT BØRN I DANSK KIRKELIV

Systematisk gennemgang af danske frikirker, missionsforeninger og Danmarks folkekirkelige Søndagsskoler

Leder af børnekirken i Aarhus Valgmenighed, cand.med. og speciallæge
Jane Baumgartner-Nielsen

Indledning¹ Oplæring i den kristne tro i historisk perspektiv

Fra kirkens begyndelse har der været fokus på oplæring. I Apg 2,42 står »holdt fast ved apostlenes lære«, og i den tidlige oldkirke fulgte oplæringen den apostolske tradition og udformede principper for oplæring af nye kristne. Kirkefaderen Augustin skrev omfattende oplæringsskrifter. Børn blev ikke nævnt som adressat, da den primære oplæring foregik i hjemmet, hvilket forudsatte, at forældrene var oplært i troen.

I den tidlige middelalder blev klostre grundlagt, og præster uddannedes målrettet til lærergerning. Med bogtrykkerkunsten og reformationen blev Bibelen tilgængelig på modersmål og tilegnelsen af læsefærdigheder blev almen tilgængelig.

Pontoppidan (1698-1764) blev central i den kirkelige undervisning i 1700-tallet med katekisme-forklaringen »Sandhed til

Godfrygtighed « og med skoleloven i 1739 kom dannelsen til at blive gode kristne samfundsborgere på skemaet (Dale 1992, 106).

Kort historisk baggrund for opståen af de »moderne« søndagsskoler

I starten af »moderne« kirkeliv (1700-tallet og fremefter) voksede søndagsskoler for børn frem med undervisning og oplæring i troen.

Første søndagsskole startede i Gloucester i England omkring år 1780, som reaktion på en opvoksende generation af børn i social armod. Søndagen var den eneste fridag og derfor dagen, hvor Robert Raikes (1735-1811) nødte børnene til at komme i søndagsskole. De lærte at læse, blev undervist i katekismustekster og et kristeligt liv. Arbejdet bar frugt og blev forbillede for fremtidigt søndagsskolearbejde (Olesen 1958, 15-22).

Søndagsskolerne bredte sig, og i 1789 oplyste biskoppen af Salisbury, at 300.000 børn gik i søndagsskole i England. The Sunday School Union stiftedes i 1803 og blev platformen for udbredelsen af søndagsskolekonceptet i verden (Jensmark 1983, 11).

I Danmark anmodede Peter Browne i 1828 The Sunday School Union om økonomisk hjælp til at starte to søndagsskoler i Tårnbæk og Lyngby sogne (Jensmark 1983, 13).

Søndagsskolerne tog rigtig fart i Danmark, da metodisterne i 1860 startede en søndagsskole i København, først for menighedens børn og senere for alle. Der blev udgivet børneblad, søndagsskolesangbog og overalt, hvor der var metodistsamfund, blev der oprettet søndagsskoler (Olesen 1958, 35-37).

I 1869 startede Axel V. Jacobsen søndagsskoler på folkekirkelig grund, og på trods af at Indre Mission i København i 1874 afviste samarbejdet med ordene »Det er en underlig tanke at samle børnene til særlige møder«, blev der indgået et samarbejde med Indre Mission uden for København (Jensmark 1983, 14).

I 1880 blev verdenssøndagsskolebevægelsen fejret med 100-års jubilæum i London. Indre Missions søndagsskolevirksomhed i Danmark var repræsenteret, og i september 1881 nedsattes »Fællesudvalget til børnegudstjenestesagens fremme i Danmark«. Søndagsskolerne var nu officielt en del af det folkekirkelige landskab i Danmark (Jensmark 1983, 11-16).

Historisk overblik over kirkeligt arbejde blandt børn i Danmark

Der er i det følgende en systematisk gennemgang af følgende: Metodistkirken, Baptistkirken, Syvendedags Adventisternes Kirkesamfund, Apostolsk Kirke, Pinsebevægelsen, Missionsforbundet, Luthersk Mission, Evangelisk Luthersk Mission og Danmarks folkekirkelige Søndagsskoler. Frelsens Hær er det ikke lykkedes at indhente oplysninger fra. Den katolske Kirkes børne- og ungearbejde er ikke indeholdt i denne gennemgang.

Der er lagt vægt på opstartsperioden, geografiske fordeling samt kvantitative opgørelser af antal søndagsskoler, ledere og børn, prioritering af lederuddannelse, sekretær/konsulentbistand samt nuværende organisering og primære fokuspunkter.

Metodistkirken

Første danske metodistgudstjeneste fandt sted 8. august 1858 i København med præsten C.E.B. Willerup (1815-1886) og havde 11 medlemmer. På to år voksede menigheden til 68 medlemmer og en søndagsskole med 22 medlemmer. I 1861 blev den anden metodistmenighed i Danmark stiftet i Vejle med 19 medlemmer, og i 1864 begyndte C.E.B. Willerup at udanne præster.

Efterhånden som menighederne blev etableret, startedes søndagsskolevirksomhed. I 1866 var der en bibelklasse for voksne med 20 deltagere og 275 søndagsskoleelever samt 20 søndagsskolelærere. I 1866 begyndte C.E.B. Willerup at udgive børnebladet »Søndagsskolen«. Børnernes almene dannelse var en vigtig prioritet,

og i 1887 var der oprettet 5 dagsskoler (almueskoler). I 1922 var der 62 søndagsskoler med 5553 børn i alt.

I 1949 blev der oprettet et børne- og ungdomsråd, uddannelsen af unge til ledere opprioriteredes, og i 1953 blev børnesangbogen »Glade Sange« udgivet.

Metodistkirkens børne- og ungearbejde er i dag organiseret i MBOF (Metodistkirkens Børne og UngeForbund) og er medlem af Dansk Ungdoms Fællesråd (Karlsen 2000, 11-40).

Baptistkirken

Baptistkirken grundlagdes i København i 1834 med 11 medlemmer og voksede ud i landet med primære placering i Aalborg, Vendsyssel, Langeland, Slagelse, Roskilde og København (Hylleberg 1989, 121).

Baptisterne ønskede ikke, at børnene blev undervist ud fra den lutherske bekendelse i skolen, og blev bevilget fritagelse i 1848. I Aalborg blev grundlagt en skole i 1851 med 5 elever og de næste 20 år oprettedes yderligere 5 skoler.

I Aalborg blev i 1846 oprettet en søndagsskole for menighedens børn. I 1864 var der ca. 100 søndagsskoleelever i alt i menighederne. Antallet voksede i 1889 til 2700 elever i 42 søndagsskoler. En søndagsskolesekretær ansattes i 1877 med fokus på inspiration og uddannelse af søndagsskolelærere. Søndagsskolelederkurserne var intensive med høj kvalitet og var eftertragtede.

I 1933 oprettes et uniformeret juniorarbejde »Danske Baptisters Drengeforebund« og i 1934 »Danske Baptisters Pige-forbund«. I 1939 var der 600 medlemmer,

og i 1989 var der over 2000 medlemmer af disse korps.

Sommerlejr og årligt sommerstævne på Lindborg Efterskole er nu en vigtig del af børne- og ungearbejdet, der er organiseret i Baptisternes Børne- og Ungeforbund (BBU). BBU er medlem af Dansk Ungdoms Fællesråd. Centralt står stadig at samle, styrke og udvikle børne- og ungearbejdet i menighederne samt målrettet lederuddannelse (Hylleberg 1989, 68-126, 174).

Syvendedags Adventist Kirken²

Den første menighed i Danmark startede i Alstrup i 1878, og i 1880 var der 7 menigheder i Jylland.

Parallelt med oprettelsen af hver menighed blev der organiseret et børne- og ungdomsarbejde med sigte på oplæring af menighedens børn.

I 1960'erne blev bibelstudiet for børn suppleret med materialer, som var tilpasset de forskellige årgange op til 14 år, og i nogle menigheder oprettede man ungdomsklasser for aldersgruppen 14-18 år.

Søndagsskoler (i modsætning til bibelundervisning af menighedens egne børn om lørdagen) opstod omkring 1953 og stoppede efter 20 år. Søndagsskolen var et tilbud til børn, som boede i nærheden af kirken, og om sommeren blev der arrangeret en sommerlejr ved Vejle Fjord i en uge. I 1954 var der 35 søndagsskoler med 1396 elever, 31 juniorforeninger med 1477 børn og 34 ungdomsforeninger.

Juniorforeningen var en forløber for spejderarbejdet og blev organiseret i slutningen af 1940'erne med udgivelse af materialer. Juniorarbejdet var tilrettelagt, så

de ældste børn blev oplært og trænet til at lede og dermed fortsætte i juniorarbejdet. I 1970'erne blev juniorarbejdet omorganiseret til spejderbevægelse.

Privatskoler blev oprettet dels med et ønske om fritagelse for undervisning om lørdagen, folkeskolens lære om jordens skabelse samt ønsket om afstandtagen til verdslige fornøjelser. Skolerne startede omkring 1895, og i 1898 var der 7 menighedsskoler med i alt 150 elever.

Syvendedags Adventist Kirkens Børne- og Unge- og Spejderarbejde er nu organiseret i SABUS og er medlem af Dansk Ungdoms Fællesråd.

Apostolsk Kirke

I 1924 blev der afholdt en konference i København i »Evangeliehuset«, som tilhørte Pinsebevægelsen, med udsendinge fra Den Apostolske Kirke i Wales. Ved konferencens slutning besluttede 700 mødedeltagere at tilslutte sig Den Apostolske Kirke, og de næste år voksede menigheder frem i Aalborg, Aarhus, Esbjerg, Odense og Næstved. Alle med et stærkt lokalt engagement med telmission og sommerstævner. I 1929 startede Koldingstævnerne med ca. 80 deltagere, som i sin nuværende form har et deltagerantal på ca. 1300. Med etableringen af de nye menigheder startede parallelt søndagsskoler, der primært var rettet mod menighedernes egne børn (Mortensen, Larsen og Mortensen 1974, 22).

For at sikre samhørighed mellem medarbejdere i søndagsskolerne blev der i 1938 udgivet et medarbejderblad forudgået af et børneblad »Hyrden« udgivet 1933.

I 1947 blev der nedsat et søndagsskoleudvalg med støttende og vejledende funktion lokalt og på landsplan. I 1972 blev den første lønnede børne- og ungdomssekretær ansat. Antalsmæssigt toppede børnearbejdet omkring 1972, hvor der var 41 søndagsskoler med i alt 150 ledere og 1985 børn (Mortensen, Larsen og Mortensen 1974, 114).

I løbet af 1970'erne blev menighedernes børne- og ungearbejde organiseret som foreninger og er nu samlet i Apostolsk Kirkes Børn og Unge (AKBU) med medlemskab af Dansk Ungdoms Fællesråd (Mortensen 2006, 115).

Pinsebevægelsen

Den første pinsemenighed kaldet Eben-Ezer blev indviet i Brede i 1912, og i 1919 kom »Evangelieforsamlingen« til centralt i København, hvor der i 1922 var omkring 1000 medlemmer. I 1924 valgte – som ovenfor beskrevet – en stor del af Pinsebevægelsen at tilslutte sig »Den Apostolske Kirke«. De primære menigheder var i Korsør, Rønne, Brede samt enkelte steder i Jylland (Tangstad 2011, 17-23).

I det tilgængelige kildemateriale er ikke nævnt søndagsskoler eller andet organiseret børne- og ungearbejde. Det må antages, at der har været søndagsskole tilknyttet de enkelte menigheder, men at det ikke har haft en størrelse eller et fokus, der har medført et større organisatorisk eller strukturelt respons.

I dag er Pinsebevægelsens børne- og ungearbejde organisatorisk placeret i UngMosaik, der som medlem af Dansk Ungdoms Fællesråd har mulighed for at give en økonomisk håndsrækning til loka-

le ansættelser i menighederne af børne- og ungdomsarbejdere.

Missionsforbundet

Missionsforbundet blev stiftet juni 1888 i Aalborg forud gået af en årrække med vækkelse og besøg af prædikanter fra Sverige og stiftelse af Den Frie Mission i 1887 (Rasmussen 1963, 10,21).

Søndagsskolearbejdet lå Det Danske Missionsforbund på sinde, og nogle steder startede dette op, førend et reelt menighedsarbejde blev etableret. I Aalborg var der i 1887 forud for menighedens opstart allerede 200 børn i søndagsskolen. I 1898 blev første søndagsskolemissionær ansat. »Børnenes Søndagsskoleblad« var bindeled mellem søndagsskolerne og udgivet af »Dansk Søndagsskoleforening« med baggrund i danske frikirker. Søndagsskolearbejdet blev i 1915 suppleret med et juniorarbejde, og i 1942 startede spejderarbejdet (Rasmussen 1963, 25, 58-59).

I 1950 angives der at være 41 søndagsskoler, 127 ledere og 2211 børn og i 1960 nævnes 141 søndagsskolelærere og 2704 børn. Ved gennemlæsning af »Med glædesbud – det danske missionsforbund gennem 100 år« gives indtryk af en prioritering af menighedernes børne- og ungearbejde, hvor der i 1963 blev lavet tilbud om medarbejderuddannelse og »udadrettede« fremstød (Rasmussen, 1988, 137-195). Børne- og ungearbejdet er nu organiseret som en selvstændig organisation Missionsforbundets Børn og Unge (MBU) og er medlem af Dansk Ungdoms Fællesråd.

Sommerlejre står som centrale samlings- og højdepunkter for børn og unge i

Det Danske Missionsforbund, og på landsplan knyttes der til ved Sommerstævnet ved Lindenberg sammen med Baptistkirken (Rasmussen 1963, 137-195).

Luthersk Missionsforening

Luthersk Missionsforening (LM) blev stiftet på Bornholm marts 1868. Smeden Chr. Møller (1834-1907) blev den første formand og rejste som prædikant rundt i landet. Fra at være en lokal missionsforening på Bornholm, var LM omkring 1872 tilstede følgende steder i Danmark: Nordsjælland, Falster, Skjern-egnen og Sønderjylland (Thorngreen 1967, 14-35). I løbet af 1880'erne begyndte Chr. Møller og andre prædikanter at undervise og forkynde andre dele af Guds ord end lige de emner, som C.O. Rosenius havde behandlet i sine skrifter, hvilket førte til splittelse med dannelse af Evangelisk Luthersk Missionsforening (Thorngreen 1967, 61-62).

Søndagsskolearbejdet i LM startede i 1870 i Rønne og voksede i takt med at nye afdelinger af LM kom til. I 1874 udgav Chr. Møller »Kristelig Børnetidende« som søndagsskoleblad og i 1876 udkom en børnesangbog. Juniorarbejdet startede som »Bibelklasse« omkring 1908 i Aallinge. I starten var juniorarbejdet nærmere »børnesymøder«, hvor piger samledes med sytøj, mens de lyttede til oplæsning. Drengearbejdet kom først senere. Aldersinddelt undervisning, fokus på bibellæsning samt oplæring og udrustning af ledere i juniorarbejdet beskrives som vigtige fokuspunkter i søndagsskole- og juniorarbejdet (Thorngreen 1967, 91-95). Dette blik for undervisning samt fokus på den rette lære og opgør med tidens skred

i blandt andet seksualmoral førte i 1970-80'erne til oprettelsen af friskoler (Toft 2018, 58-60).

I det tilgængelige kildemateriale er der ikke en systematisk opgørelse over antal søndagsskoler, børn og ledere. Jensmark (Jensmark 1983, 55) anfører følgende for 1950: 125 søndagsskoler, 450 søndagsskolelærere, 5200 søndagsskolebørn.

Som øvrige kirkelige børne- og ungdomsorganisationer er Luthersk Missionsforenings børne- og ungearbejde (LMBU) nu organiseret som medlemmer af Dansk Ungdoms Fællesråd og arbejder med lederuddannelse og udvikling af undervisningsmateriale.

Evangelisk Luthersk Mission

I den første annonce for søndagsmøde i Evangelisk Luthersk Mission (ELM) i København i 1889 blev der indbudt til søndagsskole og senere blev der jævnligt indbudt til søndagsskolemøde for søndagsskolelærere og andre interesserede fra hele landet og i et referat fra et af disse møder i 1899 udtrykkes en nød for og en pligt til at præge børnene til et sandt liv i Kristus. Børnene var inddelt i klasser og senere kom både et juniorarbejde og et ungdomsarbejde til. Ved gennemlæsning af kildematerialet »Med Gud og hans venskab« – 100 års jubilæumsskrift for ELM – er børne- og juniorarbejdet nævnt i beskrivelsen af stort set alle afdelinger og fremstår som en væsentlig aktivitet med både oplærende og missionerende perspektiv (Storgaard-Andersen 1992). Børnene blev samlet både i private hjem og i missionshusene. Der er ikke konkrete oplysninger om antal udover sporadiske

angivelser fx for København, hvor der i 1935 var 70 børn i søndagsskolen og i 1980 15 børn. I 1980 blev Hedemølle Efterskole indviet med et ønske om at kunne bevare unge på det rette trosgrundlag og være et nationalt samlingspunkt for en bevægelse, der er spredt geografisk (Jylland, København, Bornholm) (Storgaard-Andersen 1992, 50). Der er i dag ikke nogen lønnede medarbejdere til at varetage børneområdet på landsplan, hvorimod der er ansat ungdomskonsulenter til at støtte op om ungdomsarbejdet ELU (Evangelisk Luthersk Ungdom).

Danmarks folkekirkelige Søndagsskoler (Indre Mission)

Indre Missions søndagsskoler startede i København med Axel V. Jacobsen som foregangsmand i 1869 med 7 børn og i løbet af 5-6 år var søndagsskolearbejdet vokset til 10 søndagsskoler i København og 50 i det øvrige Danmark. I København steg deltagerantallet gennem 1870'erne til over 1000 børn. Wilhelm Beck, der senere blev formand for Indre Mission ville gerne, at dette nye arbejde ikke blev kaldt »skole« men i stedet børnegudstjeneste, da han anså søndagsskolen for at være en gudstjeneste for børn (Jensmark 1983, 14-16).

I 1883 var der ca. 17.000 børn fordelt på 170 søndagsskoler. Det krævede organisering at støtte så omfattende et arbejde. En af følgerne var, at der hvert år blev indberettet nøgletal for den enkelte børnegudstjeneste. For at understøtte ledernes undervisning udgav Indre Missions Tidende i 1886 en prædiken for børn. Senere kom udgivelsen »Indre Missions

Børneblad« i 1886 samt »Rådgiveren for Arbejdere i Søndagsskolen og Børnegudstjenesten« i 1890. I 1887 blev den første heltidsrejsesekretær ansat samt flere deltidsansatte geografisk spredt (Jensmark 1983, 21-27).

Som svar på udfordringen med at fastholde de større børn startedes i 1909 Frivilligt Drengforbund (FDF) med inspiration fra det skotske »Boys Brigade«, men i en dansk version tilknyttet Folkekirken og med rod i søndagsskolerne (Jensmark 1983, 31).

Fra antalmæssigt at have toppet i 1954 dalede antal søndagsskoler, ledere og børn støt. I 1979 skete en sammenlægning af »Indre Missions Børnegudstjeneste i Danmark« og »Københavns folkekirkelige Søndagsskoler« til »Danmarks folkekirkelige Søndagsskoler og Børnegudstjenester« under »Kirkelig Forening for den Indre Mission i Danmark« (Jensmark 1983, 54-69).

I dag er er navnet »Danmarks folkekirkelige Søndagsskoler (forkortet DFS) og der tilbydes undervisningsressourcer, lederuddannelse, sommerlejre, aktiviteter på bibelcampings samt konsulentbistand til inspiration og opmuntring i lokale klubber. DFS er medlem af Dansk Ungdoms Fællesråd.

Diskussion

Menighedens ansvar for oplæring

Ved gennemgangen af det kirkelige børnearbejde i Danmark står det tydeligt, at den enkelte kirke/missionsbevægelse prioriterer alderssvarende forkyndelse for børn. Nogle med et primært oplærende sigte, andre evangeliserende og andre

igen antager et helhedssyn på børnene og opretter friskoler og efterskoler.

Inspirationen fra Metodistkirken som forbillede på søndagsskolearbejde har formentlig været afgørende for at sikre og organisere, at ledere i søndagsskolerne blev klædt på til opgaven. Denne organisatoriske model er gennemgående med undtagelse af Pinsebevægelsen, der i sit udgangspunkt ikke var særligt stærkt organisatorisk forankret.

Struktur og organisation

Fælles for næsten alle de nævnte kirker/missionsbevægelser er, at børnearbejdet i dag er organiseret som medlemmer af Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF). Det betyder, at de er opbygget af dels en landsorganisation og flere mindre lokalforeninger forankret rundt i hele Danmark. De er alle organiseret efter en demokratisk model med valg til både lokalbestyrelser og landsorganisation.

Som medlemsorganisation har man mulighed for at søge om økonomiske midler til foreningens arbejde til fx udvikling af undervisningsressourcer og lederuddannelse.

Frivillighed og lønnet ansættelse

Et gennemgående fællestræk er de frivillige hænder. Talrige mænd og kvinder har sat sig selv til side og givet tid, nærvær og ofte også husrum for at give evangeliet videre og for at invitere ind i et livsforvandlende fællesskab.

Efterhånden som omfanget af antal søndagsskoler, børn og ledere er vokset inden for de enkelte kirker/missionssamfund har man prioriteret ansættelse

af lønnede konsulenter/sekretærer med fokus på udrustning teologisk og pædagogisk samt understøtte med moralsk opbakning og netværk.

Strategien i forhold til rekruttering af frivillige til opgaven i børnearbejdet i de enkelte kirke- og missionsbevægelser er ikke beskrevet noget steds i nærværende kildemateriale udover Syvendedags Adventist Kirken, der i juniorarbejdet prioriterede, at de, der »voksede« ud af juniorarbejdet, blev inddraget som ledere.³

Baptisterne var de første der organiserede ansættelse af lønnet sekretær og en egentlig uddannelse til at være leder i det kirkelige børnearbejde. Denne satsning bar frugt, hvis man alene skal se på antallet på børn og ledere, der voksede over de første år. Ansættelse af en enkelt lønnet medarbejder til at motivere, understøtte og undervise en gruppe frivillige er stadig den strategi, de fleste af de i denne artikel gennemgåede kirker/missionsbevægelser vælger for bedst muligt at støtte og udruste frivillige.

Op- og nedgang i deltagerantal

Der er en støt stigende vækst i antal elever i søndagsskolerne indtil i 1920'erne (metodistkirken) og i løbet af 1950/60'erne (øvrige). Faldet i antal elever i metodistkirkens søndagsskoler sker i samme periode, som der er en kraftig stigning i Indre Missions søndagsskoler. I 1954 blev der registreret 87.808 børn i Indre Missions søndagsskoler (Jensmark 1983, 54-69). Et forsigtigt estimat på det samlede antal børn i Danmark, der gik i søndagsskoler (i de forskellige kirker/missionsbevægelser) i 1950'erne ud fra de sparsomme tilgæn-

gelige data fra kildematerialet, kunne være knap 100.000 børn. Her efter falder antallet af børn i søndagsskolerne.

De store fødselsårangange fra midten af 1940'erne var i 1950'erne i »søndagsskolealderen« og har nok kvantitativt bidraget til, at der var så mange børn i søndagsskolerne. Der kan bag de høje deltagerantal også ligge et respons på efterkrigstiden i et samfund præget af knaphed og med mørke krigsår i tydelig erindring. Et ønske om at give børnene et ståsted der ikke vakler, et fællesskab der går på tværs af klasser og et frirum med glæde. I kildematerialerne er der i denne periode fremhævet sommerudflugter og sommerlejre, som væsentlige lyspunkter og højdepunkter.

Gennemgående i kildematerialet er overvejelserne om udfordringerne omkring fastholdelse af børn i junioralderen og de unge. Det er ikke kun i denne digitale tid med mangeartede fritidstilbud, det kan være en udfordring at fastholde børnene. I Luthersk Missionsforening søgte man sig med »symøder« til pigerne, men drengene var det noget sværere at fastholde. Responset hos Baptistkirken, Missionsforbundet, Indre Mission (FDF) på denne udfordring var oprettelsen af uniformerede korps, som i sit udgangspunkt var tænkt som et tilbud rettet mod drenge, men senere også blev åbnet op for piger.

Efter de høje deltagerantal i 1950'erne registreres et dalende deltager- og lederantal. I samme periode gennemgår samfundet en markant udvikling med vækst, udearbejdende mødre og heraf institutionalisering af børnepasning, opbrud af

Organisation	Antal (medio 2019 0-29 år)
Apostolsk kirkes børn og unge	766
Ung Mosaik	2.312
Baptisternes Børne- og Ungdomsforbund	870
Danske Baptisters Spejderkorps	616
Missionsforbundets Børn og Unge	524
Syvededags Adventistkirkens Børne-, Unge- og Spejderforening	555
Luthersk Missions Børn og Unge	1.151
Danmarks Folkekirkelige Søndagsskoler	2.085
I alt	8.879

ideologier og normer og fokus på individet mere end fællesskabet.

For at give et opdateret billede af antal børn i de forskellige kirker og missionsbevægelser har Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF)⁴ stillet en oversigt til rådighed over det antal kontingentbetalende medlemmer, som de enkelte medlemsforeninger indberettede i 2019. Tallene omfatter børn og unge op til 29 år og er således ikke kun for børn og juniorer. Det må antages, at der findes børn rundt om i menigheder og missionsforeninger, som ikke er registrerede medlemmer, men som alligevel deltager i tilbuddene rettet mod børn. Metodistkirken figurerer ikke på DUFs liste. Supplerende kunne medtages Børne- og UngdomsOase, som er vokset frem over de sidste 30 år i Dansk Oases menighedsnetværk, og som placerer sig i fri- og valgmenigheder samt i folkekirken som et nyt skud på stammen af børne- og ungearbejde, der er opstået og lever i et netværk.

Der er langt fra de estimerede ca. 100.000 børn i 1950'ernes søndagsskoler til de knap 10.000 børn i dag, og en enkel forklaring findes formentlig ikke.

I dag er skoledagen blevet længere, fritidstilbuddene står i kø og verden er tilgængelig med et klik og et »like«. Det er vigtigt, at kirken, menighederne og missionsbevægelserne bliver ved med at invitere børn og unge ind i fællesskabet til et møde med Jesus – for det kirkelige børne- og ungdomsarbejde står som en vægtig stemme og med et godt svar ind i tidens individualisme og hurtighed, digitale venskaber og jagten efter betydning.

Mødet med ledere i kirken der – som Jesus – møder børn og unge i øjenhøjde, er interesserede og medlevende, tilbyder venskab og tør tale sandt om Gud – kan blive altafgørende for at kunne navigere i livet.

Konklusion

Det er glædeligt at konstatere, at Jesu ord fra Luk 18,16: »Lad de små børn komme til mig, det må I ikke hindre dem i, for Guds rige er deres« er blevet taget alvorligt, så evangeliet rækkes i ord og handling til børn og unge. Dåbs- og trosoplæring foregår ikke kun i hjemmet men er en opgave, den enkelte menighed og fællesskab tager på sig.

De frivillige hænder i tjenesten udtrykker på mange måder det samme hjerte, som Jesus havde for børnene; at børn skal komme til Jesus, lære ham at kende og blive hos ham.

Det har været overraskende, at stort set alt kirkeligt børnearbejde er endt med at være organiseret som medlemmer af Dansk Ungdoms Fællesråd. Uanset hvordan vejen har været dertil, betyder det, at der fra medlemstidspunktet foreligger præcise tal på antal medlemmer, lokalforeninger, ledere og dermed solide kvantitative data. Dermed vil beskrivelse af den nyeste historie af dansk kirkelivs børne- og ungearbejde være på noget mere sammenligneligt grundlag – om end kvalitative data med effektmål også ville være interessante at kigge på.

Det kirkelige børne- og ungearbejde rækker udover evangeliet væsentlige værdier videre som anerkendelse, nærvær, venskab og fællesskab. Det er i dag lige så aktuelt som ved søndagsskolernes start. Det kræver indsigt og visdom at tilpasse rammer og struktur, så det imødekommer en generations behov og udfordringer uden at gå på kompromis med forkyndelsen af evangeliet i ord og handling.

Noter

- 1 Perspektivartiklen bygger på dele af forfatterens eksamensopgave i faget »Børnenes kirke – historie og nutid« på Menighedsfakultetets akademiske overbygningsprogram i kirke og teologi (Baumgartner-Nielsen 2020). Denne eksamensopgave er ikke offentlig tilgængelig, men kan rekvireres ved henvendelse til forfatteren.
- 2 Informationer indhentet i skriftlig korrespondance med pensioneret lærer Preben Jalving, Daugaard august 2020.
- 3 Informationer indhentet i skriftlig korrespondance med pensioneret lærer Preben Jalving, Daugaard august 2020.
- 4 Dansk Ungdoms Fællesråd, Scherfigsvej 5, 2100 København, www.duf.dk

Litteraturliste

- Baumgartner-Nielsen, Jane. 2020. »Historisk gennemgang af kirkeligt arbejde blandt børn danske frikirker, missionsforeninger og Danmarks folkekirkelige Søndagsskoler (Indre Mission)«, eksamensopgave i »Børnenes kirke – historie og nutid«. Aarhus.
- Dale, Aasmund. 1992. *Undervisning i kirken gennem tidene*. Oslo.
- Hylleberg, Bent. 1989. *Et kirkesamfund bliver til*. Føltveds Forlag.
- Jensmark, Hans. 1983. *100 år i tjeneste*. 1. udg. Børnegudstjeneste-Forlaget.
- Karlsen, Finn Bræstrup. 2000. *Men et jeg ved. Den danske metodistkirkes historie*. Kurer Forlaget.
- Mortensen, Jørgen. 2006. *Apostolsk Kirke 1924-2004*. Apostolsk Kirke i Danmark.
- Mortensen, Kurt; Jens Peter Larsen og Leif Mortensen. 1974. *Apostolsk Kirke i Danmark 1924-1974*. Apostolsk Kirke i Danmark.
- Olesen, Elith. 1958. *Børn og Unge i Dansk Kirkeliv*. De Unges Forlag.

- Rasmussen, Helge. 1963. *En Dansk Vækelsesbevægelse - det danske missionsforbund 1888-1963*. København: Missionsforbundets Forlag.
- Rasmussen, Helge. 1988. *Med glædesbud - Det danske Missionsforbund gennem 100 år*. Brande: Føltveds Forlag.
- Storgaard-Andersen, Anders. 1992. *Med Gud og hans venskab*. Rønne: ELM-forlag.
- Tangstad, Jarle. 2011. *Liv - en frikirke gennem 100 år*. Forlaget Alstrup.
- Thorngreen, Frode. 1967. *På ordets grund. Luthersk Missionsforening 1868-1968*. Dansk Luthersk Forlag.
- Toft, Peder. 2018. *Alle tiders mission - Luthersk Mission gennem 150 år 1868-2018*. Hillerød.

Forfatter

Jane Baumgartner-Nielsen
Aarhus Valgmenighed
Mjølnersvej 6, 8230 Åbyhøj
jane@valgmenighed.dk